

המציפה

עתו שבועי

כבר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על "המציפה" עם ההוספה הספרותית החדשה: רמת המציפה:

כאוסטריא-אונגריא: לשנה 7 כתרונים לחצי שנה 3.50 רבע 1.75

באשכנז: לשנה 8 כתרונים

ביתר הארצות: לשנה 9 כתרונים — 9.50 פראנק.

על "המציפה" בלי ההוספה הספרותית אין להתוב. אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השטח

כרכת מו"ט חצי הכתר. בראש גליון שני כתרונים.

גליון בודד 12 הלר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם מקומו הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה "HAMICPE"

ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków. (בהיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Krakow, 21 Sierpnia 1908.

גליון לג

פראקא. כ"ד אב פ' ראה הרס"ח

אנו צריכים למלא במדינה הדלה הזאת מה שחסר לה, אם נשאל קצרי-ראות כיהודי גליציה, מה חסר לנו, יענו בלי ספק פה אחד: כסף חסר. אבל זאת היא טעות נוראה, בהטעות שיטענו כל יהודי גולן בהצדיכם לבי שדוך כסף גרוניא וידמו, שאם רק יהיה להוגז איזה סכום כסף יוכל ליסד לו איזה מעמד. אבל הנסיון הורה, שכל כסף גרוניא יורד לטמיון ע"פ רוב והוגז ייסד לו מעמד דוקא אהרי שבלתה פרוטה מן הכיס, כאשר אך קבין לו נסיונות וכשרונות, הנחוצים למלחמת הקיום יותר מכסף. גם לגליציה בכלל חסרים רק כשרונות, אנרגיה, איניציאטיבות, הכסף אינו עיקר כיסוד מעמד, כי אם אמצעי. יש להרגיל את הצעירים בעלי הגרוניות, שלא ייסדו בכסף דוקא עסקים, שכבר תפשו בהם אהרי, שלא ירכו המוכרים על הקונים, שלא יעמדו ששה יהודים על פרה אחת בשוק וילחמו על זכות קנייתה. יש להרגיל את היהודים, שאין תעודתם להיות רק מתוכים וסרסופים בין האכרים ובין הצריכים ליבול שדותיהם. בזה הם משפילים עצמם למדרגת פרושים, החיים רק על חשבון אחרים. יש להרגיל את היהודי, לבוש לאחוז בענף פרנסה, שאין צורך בו להצבור והכל יביטו עליו כעל זולן, הגוזל מה שאינו שלו. יסוד הניזות ובתי משתה לבטלה הוא מחלת הסרטן של יהודי גליציה, המכלה את שארית הוננו וכבודנו. התיצבות מאות יהודים בשוקי הערים הקטנות על המקח, לקנות שכע פרות ושמונה כור דגן מידי האכרים באופן שאין המספר לשם משכרת, כי אם

אולי בא איזה רמז מאיוו קרן חשכה להחול מזה!... אמנם סדר העבודה, שסדר לו ועד החברה לא היה עלול לעשות גדולות, כי הוא נואל ללכת אחרי החברות המטפלות בעזרת גליציה בחוץ לארץ. ערך לו פרוגדמה מתוך נקודת-השקפה צרה מאד. שם לו לבטרה, כהחברה ככרלין ובוויין, להמציא איזו עבודה קלה לנערים ולנערות וליסד חברות הלואה וכדומה, העצות הנושנות, שכבר ראינו, שתועלתו באין ופעולתן אינה נראה כלל. זאת היא רק הקלת הדלות לפי שעה, אבל לא עקירת הרעה משרשה. אנו צריכים פה לעזרה יסודית, אשיות חדשות בשביל כל סדר הכלכלה חסרות לנו. ומי יודע אם אנשי הועד מוכשרים להמציא את היסודות החדשים ההם? המה יהודי גליציה ומעולם לא ראו איך עושים דפורם בחיי הכלכלה של צבור שלם, כמו שאנו צריכים.

הכל צריך למוד. אחד מאנשי הועד היה צריך להטיל על עצמו מסע בארצות שונות במערב, לראות איך עזרו שם את העם הרל, להגיע למצב-כלכלה כמות. נסיונות כאלה נעשו בכמה ארצות ואין אנו זקוקים למשש באפלה. לשוא החליט הועד, לבלתי התחיל בעבודה ממשית עד שיוסדו סניפים לחברה בכל ערי גליציה ויקבץ סכום מסוים. זה לא היה נחוץ כלל. כי לא בתמיכות קטנות יושעו היהודים הדלים, כי אם בעצה טובה, הנאמרה מתוך ידיעה ברורה והכרה בת נסיון. ועד החברה צריך להיות רק למורה דרך, עינים לעור, ידים לגרם ופה לאלם.

יהושע רייטער מאורשים כחדש מנחם אב תרס"ח מילעניצא.

מהם תראו וכן תעשו.

"עבר קציר, בלה קיץ ואנחנו לא נושענו", כן ילילו עתה כל אלה, שמצבם הרשה להם, לצאת בקיץ משאון קריה אל נאות שדה, לחלץ עצמותיהם, למען יוכלו שאת את משא היתהם. לריק עמלם, לשוא בזבוז-ממונם, לא היה קיץ כלל בשנה הזאת, ימות הגשמים גמורים היו בקיץ הזה, לא נראה יום כהיר, והום צה היה הזיון בלתי נפרץ.

"עבר קציר, בלה קיץ ואנחנו לא נושענו", יקוננו גם עובדי האדמה ועושי מקנה וקנין ביכול השרה. אין מאומה. החטים והשפון נכו מן הטחב ותפוחי האדמה ירקבו בערונותיהם. הקללה הזאת תשלט השנה בכל רוסיא, פולן וגליציה. האכרים יתדרלו והיהודים תגרני השוק יאכלו עורם מעל עצמותם. שנת מהסור לפנינו!

ולמראה המכה הזאת יעלה על זכרוננו זכר החברה הגליצית לעזרת עניי היהודים, שנוסדה בקולומיה. איה? מדוע לא נשמע קולה? הנה שדה עבודה, הנה מקום להתגרר בו ומדוע נשתקה? הגם התקוה הזאת עלתה בתהו? הגם המוסר הזה, שאמרנו עליו "זה ינחמנו"! היה כקיונו של יונה, ככל המוכרים הטובים, שנוסדו כארץ הזאת? או

אך לצחוק הוא! רבש"ע כמה טפשים ומשונעים הצעירים עכשו.

הבן. (בצחוק) קום אבי ואכל מציד בנג. האב. (בקצת רגז) אצלנו אין אומרים קום ואכל, ב"א "קום ורחץ".

הבן. גם זאת לא רע. הא לך אבי מים. האב. (מעביר אצבעותיו על שפתי הכלי)

הכלי פגום, אסור לרחוץ בו.

הבן. (בחסר סבלנות) רחץ אבי. העיקר הוא הרחיצה והשאר הכל.

האב. (מוציא אנחה מלבו, נוטר ידיו, מנגבן ובוצע) ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ.

הבן. לכבודך אבי אכל גם אני, אף כי שעת אכילתי טרם הגיעה.

(האב והבן אוכלים יחד).

הבן. (לועם בעצלתים). אמרת אבי לפני רגעיים, כי הייתי עקשן בימי נעוריי. ספר נא לי אנכי, כמה הייתי עקשן, מה היו הביעותי. מה תפצתי, בהיותי ילד?

האב. בלפי מאי אתה שואל? ודאי ברדי לרעת שטותים כאלה! מי יוכל לזכור כל מעשה ילדות שלך? אננם בן שובב חלילה לא היתה, אדרבה שמעת המיד בקולנו, אבל לפרקים היית סתם עקשן, זוכרני

בעל לאשה טובה. אזי בודאי היתה יודעה, כי רעב חמיה והכף היה השלחן ערוך בכל טוב. ועתה נפשי ריקה, ועלי לבקש איזו אכסניה.

הבן. כפרט הזה לך הצדקה אבי. מלת. בחפזי לא קרמתיך בסעודה. (קם ממושבו ולוקח חבילה ולחם מעל הספה) פה אבי לחם גראהם, תפוחים, שקדים, ענבים ואגוזים.

האב. למה אתה מראה את הפרפראות לפני הסעודה עצמה?

הבן. אין זה קנוה סעודה, כ"א עיקר הסעודה אצלי.

האב. האין אצלך מעט יין שרף?

הבן. איני שותה אלקהל ואיני אוכל בשר, לא לח ולא יבש. ובכלל איני אוכל שום תכשיל, הן מאכל בשר והן מאכל חלב.

האב. (מתמה) גם זאת לא. משום מה, בשביל כשרות בודאי. הא?

הבן. ועוד משום נמוקים אחרים. הגע בעצמך, למה לי לשפל בבשול ועוד ברכים קטנטנים כאלה. ישנם דברים יותר נחוצים ויותר יקרי ערך, להתענין כם בחיים...

האב. חיים חיים תפסו בגבר הזה ובעצמו אינו חי כל עיקר. חיים בלי תורה ויראת שמים, בלי אשה ובנים, בלי כשר ויין-שרף, נקרא אצלו חיים.

פיריטון.

זקנים

מאת יצחק פרנהוף.

(סוף)

האב (מפסיקו כרגו וברגשנות). די די לדפוק על ראשי בדברי הבל. לא הבנתי דבריך ואיני חפץ להבינם. דרשן בעל סיד אתה מסמרא דשמאלא. דבריך מלאים רוים פסולים, סתירות והפכים לאין מספר, בחבמתך הגדולה חפץ אתה לגרש את גרוי העצבים מהחיים, הא חא חא, היתה אלקים אתה? ולא עוד אלא כי פניך אתה מעידים כך, כי גרוי אתה בעצמך, מהרגש באופן מבהיל. משהוקק אתה להרחיק הכעור, הבליה וההפסד ועוד דברים, שאין אני בקי בהם, ולסוף כל החלאה והוהמא בנפשך, המלאה אפיקורסות, ריקיה ובליה בחיך, ושאיה יבת שערך", גלמוד אתה בעץ, אין לך שמחה בנים, אין פה אשה השומרת אוהך מחטא ודואגת לבריאתך ולנקיון ביתך. (מושיט אצבעותיו לבופסתו, מובילן לאפי וממלאו בטבק) בלום אין הכעור מבצבץ מכל זיוות חדרך? (יורק) על כל שונא ציון חיים כאלה. טפו. דבר פשוט אומר לך. לו למשל בקרתי אוהך פעם בשלש עשרה שנה ואתה

לגרום נזק איש לאהיו כהתחרות שפלה והמסנית או להעלות את השער, זהו הקבר הפתוח להמון התנאים הקטנים.

„וכי תאמר מה נאכל“? על זאת ישנן תשובות אחרות. היהודים בפולן הרוסית הם בכל דבר אהים ליהודי גליציה, כי הם היים באותם התנאים הכלכליים עצמם, שיהודי גליציה היים בהם, ובכל זאת אין הדלות שולטת ביניהם באופן מכהיל כמו בתוכנו. ומדוע? צאו וראו מעשיהם ותהכמו! אמנם גם הם לא עזרו את עצמם, אבל להם היו מורים טובים: האשכנזים, שבאו שמה מפרוסיה, והיהודים, שהם מטבעם אוהבים להקנות מעשי זרים, הקו בזה את המוכ שבעם ההרוץ האשכנזי. מה האשכנזי מוסר פבריקים — אף הם עשו כן; מה האשכנזי מוסר בתי מסחר על יסודות בריאים ומתוקנים — אף הם עשו כן; מה האשכנזי עוסק בגניעות-ירק סמוך לערים ורואה ברכה בעמלו — אף עשו כן. מאות אלפי יהודים בפולן הרוסית עוסקים היום באינדוסטריה גדולה ומסחרם פרוץ בכל רחבי רוסיה הגדולה, בסביר, באויה החיכונה, בחינא וביפן. במגרשי כל ערי פולן תמצאו יהודים הזכרים הלכות אדמה, נוטעים גני ירק ואוהזים בעצמם במערך ובאת ואת יבול אדמתם הם מוליכים לערים הגדולות וגם לערי אשכנז. רבים עוסקים בגדול עופות במדה מרובה, זהו ענף פרנסה, שברכה בו.

ענפי עבודה חדשים כאלה אפשר להנהיג גם בגליציה, אף שהאשכנזים אינם רוצים לבא הלום ולהיות מורים לנו. נקה לנו למופת את היהודים בפולן ולמה לנו מורים זרים? זהו מקצוע רחב להבדת העזרה של יהודי גליציה. באיניציאטיבות כאלה יוכלו לשנות את מצב הכלכלה מעקרו ולא יעסקו בקטנות ובעצלות; רק מורים טובים יהיו נא ולא תומכים.

*

אחרי סדור המאמר שלמעלה לרפוס השגנו קול קורא מאת ועד ההברה לעזרת יהודי גליציה בקולומיאי וכו נאמר, כי בקרוב יקהיל הועד קונגרס של אזרחים יהודים חברי ההברה וסניפיה, אשר ביותר משלשים ערים בגליציה, להועץ במה להטיב את מצב היהודים בגליציה. ישנן הצעות שונות ליסד מוסדי עזרה ליהודי גליציה ואם תצאנה אל הפעל ימצאו אלפי יהודים עבודה. הועד קורא להבריה לשלם את התרומה השנתית ולכל האזרחים היהודים להסתפה אל ההברה, למען יקהו הכל

במועצת הקונגרס ובעזרת עצמם של יהודי גליציה. — ההברה לא נרדמה איפא, הועד יודע הוכתן שנמל עליו ובכל זאת ישימו נא הועד והכרי ה' את לבם אל הדברים הנ"ל.

ענינים מדיניים.

יום חנינה. יום הולדת הקיסר בשנת מלאות לו ששים שנה למלכותו היה יום חנינה. הקיסר זכר ביום ההוא את אלה האמללים הנכשלים בעונם ודינם נגזר למאסר או לקנס ומחל להם את עונם ופטרו מענשם. הראשונים שנמחל עונם הם אלה שפגעו בכבוד המושל או משפחתו. גם אלה שחטאו את החמא הזה ועוד לא נגמר דינם פטורים מכל ענש. גם נסלה עון כל אלה, שנגמר דינם למאסר לא יותר משני שבועות או לקנס לא יותר מק"ג כתר, אם לא נתקם בהם עוד הפסק. מספר האנשים האלה הוא לערך חמשים אלף. כל האנשים, שנחרץ משפטם למאסר לא יותר משלשה חדשים או לקנס ואכדו זביותיהם האורחיות, אם נענשו בפעם הראשונה יזכו בכל הזכויות האכודות, להשיג משרות ורשיונות, לבחור ולהבחר. וכן נמחל לתשנ"ב אסירים במאסר קשה יהוד תפישתם ויצאו לחפשי. אם אפשר היה להוסיף עוד חכה בלכות יושבי אוסטריא למושלם הישיש, הנה ההסד הגדול הזה הוסיף עליו ליות הן ודבק עוד יותר את כל יושבי הממלכה לאהבה אותו ולכבדו באב רחמן טוב וסלה. חקי הממלכה נהנו להקיסר את הזכות להמתיק חמר הדין וגם לבמלו בסליחה. עתה ביום שמחתו השתמש בזכותו זאת בשעור רב, לא בעבור אינם מחוץ, כמו בארצות אחרות בימי התקוממות ולא בגלל דרישת איזו מפלגה או עם, כי-אם ברצונו הטוב, במדת הסדר, שויהי מדתו מיום עלותו על בסאו. לכן לא בחנופה ולא מהרגשת איזו חובה חגנו בכל ארצות אוסטריא את היום הזה, כי-אם בכל לב ובכל נפש. הכל התחרו להראות את המושל, שסבל הרבה כל כך, אותה חכה והוקרה.

המהפכה בטורקיא. הועד של הטורקים הצעירים מושל בכל ורודה בכל הפקידים הרמים. הוא ימנה פקידים ויסיר פקידים, יגבה מס מיוחד מהבנסות האזרחים לצרך העמולה. הממשלה רוקדת כפי נגנו. השולמן שלה מעל פניו מ"ו אדיוטנטים, שאכלו ולא עשו מאומה, כמו ששלח את כל שוטרי הסתר, שפקהו על כל מעשי השרים ושמרו צעדיהם. ועד הטורקים הצעירים משביע את כל העם בבתי התפלה להיות נאמנים להקים החדשים. הממשלה

הוציאה פרוגרמה מכר ההקונים, שהיא אומרת לעשות בכל ענפי הנהגה המדינה. הפקידים היתרים יוסרו מכנס, שחר הפקידים הרמים יגרע, למען השוך כסף. סדר נכית המס יתקן. הפרלמנט יהוקק חקים חדשים, אבל גם עתה על השופטים והפקידים להתנהג לא לפי החקים הנושנים, כי-אם רוח השנויים ויסודות החרות שנעשו. — המניסטר החדש לצבא מת פתאם. כל העם מהאבל עליו. — מעט מעט מפרסמים גם נציבי המדינות באויה את חקי הקונסטיטוציא. אלה החשודים בהתנגדות להם יוסרו מכנס. רק הנציבים בארצות ערב ממאנים לפרסם את חקי החרות. הכהנים והפקידים בערי הקדש בערב רגילים לגבות מסים לעצמם, לחמוס ולרוצץ את העם. והחרות היא להם כאור השמש לננבים ושוודרים.

שנוי המצב במרוקא. במרוקא נהפך הגלגל. ער כה היתה הממשלה כמעט כלה בידי השלטן החדש מולאי חפיד, שלכד את הערים החשובות עם עיר הממלכה ובל שבטי העם נבנעו לו. עתה הולך אהיו השלטן הקודם עבראל עזיו וכוכש את הארץ, צבאו חכה מכה רבה את צבא חפיד, הפיל מאות חללים ונמחצים ושבה שבי רב ושלל שללו. כפי הנשמע רוצה חפיד להכנע, להניח את בתר המלכות לאהיו והוא יהיה נציב מרקש ככראשונה.

מהעולם הציוני.

ועידת הועד הפועל הגדול בקלן.

הועידה נפתחה בשכוע שעבר. הנושיא מר ולפון פתח את הישיבה עכרית. אח"כ נתן המזכיר מר סוקולוב דין וחשבון מפעולות הוה"פ המצמצם במשך השנה. התחל דבריו היתה השקפה כללית על המצב הרוחני בישראל. הרגש הלאומי מתעורר בכל פעם יותר אף מחוץ למחננו ולא הועיל עוד שום התכחשות. בל המוסדות הצבוריים של היהודים פועלים לישוב ארץ ישראל ולהפרכתו. בדבר הפוליטיקה הציונית הזכיר את מסע הגשיא לעיר ממלכת טורקיא בחדש אקטובר האחרון. הוצאות המסע היו טובות, כי נוכחנו, שממשלת טורקיא אינה מתנגדת למטרתנו ולב השולמן טוב להנועהנו. בכלל יחס טורקיא אלינו הולך וטוב ויש תקוה לעתיד. והתקוה הזאת לא הפסידה מן השנויים, שנתהוו עתה בטורקיא, אדרבה נתחוקה. התפתחות קולטורית בטורקיא היתה גם התפתחותנו. מתנגדי הציונות מענו תמיד, שאנו פונים למדינה, שחשך ובערות ועריצות ישלמו בה בלי תקוה לאור, והנה עתה אכדו פתאם את המענה הזאת, הארץ היא עתה אחת המדינות

גלמוד ויחיד אני, ואין יהדות כמוני בשום פנים. (אל אביו) הלא ספרת לי אבי כשהיתה אמי חולה התעקשתי, כי האכל עמרי.

ה א ב. כך. ומה מזה? תמיד אהבת את אמך מאד מאד, יותר מאשר את אביך. בי היא, עליה השלום, היתה דומה לך בתכונותיה, כמוך, תמחול לי אמך אלף פעמים, אהבה גם היא לדבר דברי הלומות והזיה, ודבור אחר לא היה שייך להשני, ממש כדברייך היום, עוד רגעים אחדים לפני מותה, דברי רבוש"ע, לא יהיו כבדים לה, דברה שקר, דברים שלא היו ולא נבראו.

ה ב ג. (בתשוקה עזה) למשל? ה א ב. ספרה לפני שבנותיה, שעמדו לפני מטתה, בי כל הלילה התפללת אתה, הבן היקר לה, לאלקי השמים, שישלח לה רפואה. וזה, במחילה מכבודה, שקר נמור.

ה ב ג. (מתרגש) מהיבן ברוד לך, כי שקר דברה? ה א ב. יען מעודך לא אהבת את התפלה; לא פעם הכיתוך עד זוב דמך, על בי לא רצית להתפלל.

ה ב ג. (קם מבסא בהתלהבות). אמת, אמת דברה אמי, אבי, אף שלא אהבתי מימי את התפלה, אבל באותו הלילה התפללתי, והתפללתי כמו שלא התפללת עוד אתה מימך. תפלתו היתה בהתלהבות גדולה ובבטול כל ישותי, לא פי

ה ב ג. (נגש מאד) איך היתה המונתי בהיותי ילד, היש בביתך איזו פוטגריפה ממני. כמה עורג לבי לראות כזאת...

ה א ב. נמצאה איזו תמונה, שעשתה אמך, תהי מליצה בעדנו, מצורתך, ושרפתיה משום „לא תעשה לך כל תמונה“.

ה ב ג. (מהאנח) נרבר נא הרבה מימי ילדותי, בספרך אלי מעשיות מהימים ההם אני מרגיש, שנכנס אני בתוך זרם הרענונות, וכל הימים הטובים שכבר נגרו זורמים עתה אחור. העבר חוזר ומופיע והוא סתמתח ומתמתה לפני... כמו אד קל רובץ על מוחי, מאפיל הוא את ההוה ומאיר דק על העבר, הלומות נשכחים קופמים את לבי ואיזו תשוקה ענומה לוחצת את לבי ומלטפת אותי בנעימות חמימה... לבקשך אבי, כי תכתוב לי ספורי מעשיות מהעבר שלי, לא חפצתי, יודע אני שלא אפשר לך לעשות כזאת, אומנות יתרה דרושה למלאכה זאת, וגם לבא אליך אל עיר מולדתי לא יכולתי, אי אפשר היה לבקר את ילדותי... ואחרי שבאת אלי, שעת הבשר היא, לשיח מזכרונות קדומים. נדבר נא אבי, נדבר מימים עברו... ה א ב. (ממלא פיו ענבים). עט, מה אתה חפץ ממני?... הבלים!... מה משלמים פה לישראל ענבים? הענבים טובים.

ה ב ג. (לעצמו, ומוציא נניחות של יאוש מלבו)

למשל, בי לא היית נוהן לנו לישן בלילה ע"י הנר הדולק תמיד אצל מטתך. ולמרות כל ההפצרות, שהכבה את הנר, לא היית מקשיב והצצת בספרך הקטנים.

ה ב ג. (מוריד ראשו לארץ) ומה עוד אבי? ה א ב. עט, מה עוד? ענינים נחוצים! זוכרני כששכבה אמך, עליה השלום, על מטתה, שממנה לא ירדה עוד, התעקשת, כי הנמנע היא מעט ממרק שלך ותאכל חתיכה בשר, ובשביל שלא אפשר היה לה מחמת חליה המסבנה, לא אכלת גם אתה לחם יומים. ועוד ועוד „חתיכות יפות“ כאלה. אבל לא בשביל להזכיר לך שמתוהים כאלה באתי, ב"א...

ה ב ג. (מפסיקו בהתלהבות) תבך הבך תספר לי אבי את תכלית נסיעתך אלי, אבל לע"ע המשך נא דברייך על-אדות ימי ילדותי. ה א ב. (לועם מלא לונמא) נו נו, מה לכאורא יש לספר.

ה ב ג. זה שלש עשרה שנה לא דאיתוך, ואני הכל כבר שבהתי. שכהתי אם הייתי פעם ילד שם, שם בהעירה. כל רושם לא נשאר בלבי מהימים ההם. בי אבי, ספר לי כפרוטרוט מה הפצתי? מה שאפתי? מה לא הפצתי? מה שנאתי? איך השתעשעתי עם בני גילי? כ"כ מענין אותי. ה א ב. (חותך חתיכה להם) שמתים, שמתים.

החפשויות בעולם. התנאים לפעולהנו שם נשתנו ובהכרח ישתנה גם סדר העבודה שלנו. אנו צריכים עתה יותר לדעת הקהל כמורקיא. המרציה הזכיר גם את מסע ולפון לרוסיה, שהועיל להכשיר את ההנועה הציונית ברוסיה. מנהיגי הציונים שם התחילו ככד לסדר את עבודתם. באנו בדברים גם עם המניסטריום החיצוני שם וגם מזה הצמח תועלת בעתיד.

נוסדה המחלקה הארצי ישראלית, שהרבתה לפעול בעבודה הישוב והכשרת הישוב והמתישכים. נמנתה פקידות מיוחדת כ"י. במחלקה הברלינית של הוה"פ מתרכזת התעמולה. העבודה רבה עתה בהסתדרות.

המשפט כדבר שנוי התקנות היה מיותר, אבל מוכרחים היינו לקיים החלטת הקנגרס ומרכנו אל המשפט. המשפט נגמר נגדנו וההוצאות עלו לסך ל"ג אלף מרק. אבל הבנק נשאר בידנו ובעקר הדבר לא שנה המשפט כלום. ע"פ החלטת הקנגרס נוסף סעיף בתקנות הבנק, כי אין לו לעסוק רק כ"י וסכיבותיה. — החברה להכשרת הישוב ערכה חכנית עבודתה ותחל לעבוד. ככלל מתפתח הישוב החדש ומתקדם, מוסדות כלכלה נוסדות והקימים מתחזקים. הבנק אנגלא-פלשטינא כ"י עוזר הרבה להפרכת המצב הכלכלי. — מן מניות הבנק ישלמו כשנה הזאת חצי המרק ריוח ממניה. השקלים מעטו כשנה הזאת כיותר ממחצה משהיו בשנה שעברה. מספר השקלים ל"א אלף וכשנה שעברה קרוב למאה אלף, גם כקבוץ כסף להקפת האומות לא היתה כרבה וכזה חיבים וערי המרכזים. בכיהם למשל, שהועד שקד כדבר, קבץ יותר מככל ארצות אוסטריא. — נחוץ יהיה לשנות סדר העבודה בזה. ובן גם ישתנו תקנות הקנגרס.

כישבת הועד המשני על הבנק החלט לפתוח בחרש הכא סניף לכנק כקונסטנטינופול בשם: Levantin Banking Company. ר"ר יעקבזון, שעמד ער כה כראש הסניף בבארות, יעמוד כראש הסניף הזה.

אתרי הדו"ח היתה ישיבה חשאית יכה נמשך וכוח ארוך על הפעולות הפוליטיות של הוה"פ.

כיום השני היה הוכוח על מצב הכסף. החלט למסור מקפת הרזורה של הבנק סך ארבעים אלף מרק להוה"פ. נקבע ועד פיננצי.

כיום השלישי עסקו כקפה האומית. החלט להקציע קרקעות לבנין כתיים לגמניה העברית כיפו ולביה"ס השכני. גם החלט לקצוב מאתים אלף מרק, להלוות כסף לחברות מסחר על שעבוד קרקעות ולכונן קופת קולטורה.

הוה"פ החליט לכשל את הארגון הרשמי העברי "העולם" כברלין, שיש בו הפסד רב, ולהשתתף עם ציוני רוסיה כשכועון, שייסדו כווילנא, וליסד עתון ציוני כקונסטנטינופול. עוד החליטו לקבוע ועד, שיעסוק בשאלת יסוד חברה יהודית להכשחת החיים.

האספה הכיעה אמון ותודה להוה"פ המצמצם.

מכתבים מערי המדינה.

טרנוב. אם חנגו היהודים ככל עיר ועיר חגיגות לכבוד חג היוכל של הקיסר יר"ה, החגיגה כעירנו עלתה על כלהנה. פה נתחנך כיום הלדת הקיסר בית הכנסת הגדול והנהדר, אשר אין ככל ארצות אוסטריא דומה לו בגדלו ובהדרו. ראוי לרחוקים שיבאו לההענג על מראה בית מקדש מעט זה, שכל רואיו יאמרו, כי מעולם לא ראו כנין מפואר כליל כהדרו בזה. יסודות הבית הזה הונחו לפני מ"ד שנה וגם כנו עליהם קירותיו. וכגלל מניעות שונות נהעכב הבנין ועמד עזוב ושמש עד שבקשו לעשותו למעון צבא. ולפני ארבע שנים שם ראש הקהל הזקן מר יוסף משלר את לבו, לגמור את הבנין. הרבה עמל כו והרכה כסף הוציא, לשכללו ולפארו ולעשותו לביה"ב הראשון כממלכה. ההוצאות עלו למיליון כתר. הכונה היה האדרכל היהודי ל. שוואנענפעלד והמפארו היה המצייר האמן המפליא מר שמואל ראָט, שכלל יפי הכית כציורים נפלאים ומרהיבים. לחכנת הבית באו כל ראשי הפקידים אשר כעיר ומצביאי כל גדודי הצבא, גם הקיסר שלח כא-כח לחג החכנה. כשלת אלפי איש מלאו את הכית בישעת החגיגה, מלבד כעזרת נשים, וזה סדר החנוך: בתחלה שר החזן עם משוררו תפלה "מה טובו". אח"כ מסר הכונה הנ"ל את המפתחות אל ראשי הקהל. מסירת הבית אל הנהגת העיר. ראש ועד הבניה ר"ר גדדהד נשא מדרותיו פולנית. הכנסת כפרו התורה וכלי הקדש היקרים אל הארון. אז התפלל הרב הה"ג ר' אבלי שנור את תפלת החכנה והחזן שר מזמור ל'. אח"כ דרש הרב דרשת חגג נהדרה לכבוד חג היוכל וחכנת הבית, הפקידים הודו לו. כסוף התפלל עוד תפלת הנהון השועה והחזן כלוית המנגנים זמרו המנון העם. אחד הרואים.

מכתב מאשכנז.

ברלין. זמן של תחיה לנו הזמן הזה. ובמו שבימי האכזב, כאשר יתעורר כל היקים לתחיה יקומו

לא יק ממעים מועילים, כי אם גם קוצים ורדרדים, כן גם בזמן תחיהנו האומית הנוכחית, לא רק העם היהודי קם לתחיה כידיעת עצמו, כהסתדרות שונות, כהתאחו בארץ אכותיו, כבראו קנינים תרבותיים וכחות דוחניים רעננים, כי אם גם הקוצים והדרדרים אשר ביהדות יקוצו לתחיה, גם המה מרגישים את המל של תחיה ומחדשים כחותיהם לצמות. לעמת היהדות הארהודקסית, שהתעוררה כרוסיה לתחיה, התעוררה כאשכנז היהדות הרפורמית מתרדמת עשרות ישנים. כשם "אגודה לברלית" התעוררה פה תנועה לשוב אל עבודה הקין הדה, שפסקה זה כמה. כראש התנועה עומדים איזה דקמור פוגלשטיין ור"ר גולדשמיר ועמהם, כפי שהם מבטיחים, נ"ה רכנים המסכימים עמהם. הם עושים תעמולה רבה פה וכערי המדינה כשביל דהם החדשה. שישורה הוא: אין אמת דתית אַבְיִקְמִיבִית, כי אם רגש דתי סוביקטיבי. כלומר הם כופרים ככל צרך שמירת הדה, אבל הם יועצים למאמיניהם לשמור את השכת וקצת מנהגים המטובים כעיניהם מצד יפים ותועלתם החיצוניים. מהו יפי ומתי תועלת שברת? את זאת יערכו המאמינים החדשים ע"פ מנהגי העמים. דבר שנמצא כמותו גם אצלם קדוש הוא ומה שאין אצלם הוא הבל וריק.

המתלה המתדבקת הזאת, כלומר הרפורם, שהתעוררה עתה כזמן התחיה גם בצרפת ובאמריקה שניה, דבקה פה גם כצעירי העברים הרוסים או כמו שקרא להם המחטט כ"המצפה", הליטוואקים הברלינים" ובוה יכינו הקוראים קצת חזיונות ספרותים חדשים, שהיו להם כחידה עד כה, בזה יכינו ג"כ מה טוב עשתה אספת הוה"פ הגדול, שהיהה פה בשבוע שעבר, בהחליטה לכשל את "העולם" העברי, שיצא לאור פה תחת השפעת האנשים המרעלים האלה ולחברו עם השכועון העברי, שבקשו ציוני רוסיה גם כלא זה להוציא כווילנא במקום השכועון הזרנגוני "דאם יודישע פֶּאָלק". מה אומלל היה יסוד "העולם" פה מעיד החשבון של ההפסד העצום, שהיה לקופתנו הציונית בעתון הזה. הדין והחשבון אומר כסעיף י' על ה"וועלם", כי כשנה האחרונה עלה ההפסד בה ל"א אלף וה"ק מארק ועל "העולם" היא מעלים את סכום ההפסד, אבל הוא אומר בפירושו, כי לפי שלא יכלו הגליונות להגיע לרוסיה כסדרם ולפי שהמחיר קטן מאד היה "העולם" זקוק לתמיכה כשעור רב, שלא היה אפשר לשער. אמנם בוישה לגלות לכמה עלה הנזק ואני שמעתי פה, שעלה בזמן קיומו הקצר — שנה ומחצה — לשלשים אלף מארק. כראי היה להוציא מכסף השקלים של כל ישראל סכום כזה, לפרסם מאמרי גרוף וכזיון לכל קדשי היהדות ולגדולי

אינך יכול עוד להתקדש ולשחר באה"ק. (מרים קולו) אמנם אינך יכול לעלות. אמת דברת ברצי, כי זקנת-אמנם זקנתה...
הבן. (עומד כלינוע ומגמגם כחשאי) זקנת תי. האב. בבן אני נוסע לברי... כחי עוד גדול לעלות... ושאלה אך אחת לי לך ברצי... כאשר תקבל הידיעה כי סתי, תאמר נא קדיש אחרי נשמת... אם כי מטיח דברים אתה כלפי מעלה... מה אעשה? בן אחר זולתך אין לי... כודאי אני לי, הנך היחיד. השבע נא לי, כי תאמר קדיש אחר נשמת...
הבן. (פניו מתחורים ושותק).
האב. בבן השבע לי?
הבן. איני יכול להשבע אכיו...
האב. (כבעם) גם זאת אינך יכול... מה? לישא אשה אינך יכול — זקנת — לעלות לא"י אינך יכול — זקנת — ולהשבע לאמר קדיש אחדי ג"כ אינך יכול, משום מה? משום שזקנת... מה?... אמנם אמנם זקנת. מוחל אני לך את הקדיש. זקנת (ביאוש מר) זקנת ומי יודע אולי תמות אתה עוד כחי. מוחל מוחל (בכביה) אשכב בלי קדיש... (האב פותח הדלת ברעש, ורץ החוצה. הבן רץ אחריו להשיגו. המסך.

לקיים המצות התלויות בארץ ולמות שם לאחר מאה שנה כמנוחה (חובב כפו לתוך כף כנו).
הבן. (קם מכסאו וידו בתוך יד אכיו) בכן אבי, אתה גולה שמה... עלה והצלח... נסע לחיים ולשלוס... אני מקנא כך אבי, אני מקנא עליהך לארץ ישראל.
האב. (עיניו מתחילות מאירות) א"כ עלה גם אתה עמי. כל הוצאות הדרך עלי. נעלה יחד ברצי, אני כבר זקנת, אני עולה למיתה, ואתה לחיים חדשים. הלא הצעירים של עכשוו שמעתי שהם עולים ג"כ לארה"ק לשם איזה רעיון. טוב. עלה, כמחוני כהש"ת, כי אור א"י יפעול עליך, ונהפכת לאיש מעשי, תהיה אי"ה שמה אדם. אנא ברצי כני יחירי, חשוב כדבר הזה, ואחכה לך.
הבן. (מתוך אנחה) אי אפשר לי אבי כחיכיו... איני יכול...
האב. (מתוך דמעות) כבר אברת את הכשרון לחפוף דבר מה ולהצטער על העדרו. אי אפשר לך להחל עוד איזה מעשה חדש, (בפנים קודרים) אוי אוי לי, לבך כבר התרוקן. האש כבר ככה (משמט ידו מתוך יד בנו) אינך יכול... אין כך כח עוד כ"א לדבר בפה מליצות בלתי מובנות. (כחזקה) להחמרמר על הכעור והחלאה אתה יכול כעוד שאתה בעצמך שקוע בו עד הצואר. אינך יכול, עוד לצאת ממנו,

התפלל, ב"א כל קרבי צעקו בתפלת, כל עורקי דערו בתחנת. כל מהרי הזועזועו. וכיון שראה הילד שבי, שגם תפלה כזאת אינה נשמעת, ולא רחם האב שבשמים מלקחת ממני את אמי הרחמניה, חדלתי מאז להתפלל לגמרי... אבל אמי ידעה עוד מתפלתי האחרונה, כרגעיה האחרונים, היא הרגישה את תפלתי וספרה לשכנותיה... היא הבינה אותי...
האב. (מתאנח ונכנס לתוך דבריו) רב רב! עלי לשמוע את החרוף והגדוף שלך והחוצפא כלפי שמיא. אסור "כמו חזיר" להרבות שיחה עם החבראי שלך. יראה שמים אין יכולים ללמוד מכך. הן לי מעט מים אחרונים.
הבן. (מושיט לו כוס מים).
האב. (רוחץ ראשי אצבעותיו על הקרקע תחת השלחן ומזמזם כלחש את ברכת-המזון)
הבן. (יותר שקוע בתוך עצמו, ראשו מורד על תזוהו)
האב. (קם מכסאו ומתקן קפוטתו, כמו מבין א"ע ללכת) שמע נא ברצי. אני זקנתי. לא ידעתי יום מתי. פה כחוץ לארץ אין לי מה לעשות. לבתי היחידה ב"ה טוב, יש לה בעל הדואג בעבודה, ואתך ברצי לא אתקן כפי הנראה. משוקע אתה בנון שערי טומאה. ולפי דברך איני מבין אותך ופטור. ובכך נוסע אני לארץ ישראל, לבלות שמה ימי האחרונים,

אומהנו ולעשות פרופנדה לעוברי ישראל ולמוסר, שבל עקרו לא נוסד אלא לעשות קץ ליהדות ע"י שמד כללי! ועוד בגליון האחרון מביא "העולם" הודעה מאת ש"י איש הורוויץ על-אדות המוסד הזה. אף דמעה אחת לא יוריר איש על כטול השבועון הזה. ושום אדם לא ישמח על הבשורה, כי יתנגלג אחרי מיתו כשבועון עברי קמן של ציוני רוסיא

יחס הועה"פ אל המעל הזה, שעדיין הוא בחירה בחוץ לארץ, יוכן על ידי היחס של כלל היהודים באשכנז להרפורם של עבשו. הלא באמת פלא הוא. הבל יודעים כמה רעשה כל ארץ אשכנז בימי הרפורם הראשון, בימי פרידלנדר הולדהיים, וגינר. ועתה נהעוררה הנועה הרפורם שנית ואין קול ואין קשב! ומלכר מחאה נוחה בדברים קרים וקלושים של ה"אידיאליזם" — הבל מחשים. אין מעלה כלל על לב כמה שפשוט וחסר הכנה יש בתנועה הזאת. בעלי הרפורם רוצים להשוות את היהדות כפי האפשר אל הרת השלמה. בעלי הרפורם הראשונים מעו עכ"פ בשקול הרעה. הם דמו שבאשר יפרקו מעל היהודים עול המצות המעשיות ויעמידו את היהדות רק על התפלה בשבת כביהכ"נ מתוקן, הרומה בכל דבר לבמה נוצרית, יעבירו בזה את שנאת אדוני הארץ. אכל מעות גדולה היתה זאת. כי הנוצרים אינם שונאים את היהדות מצד החיובי שבה, בי אם מצד השלילי, כלומר מפני שאינה מודה בגואלם ומשיחם ואחת היא להם אם ישמרו היהודים גם מצות מעשיות או לא. הן מעולם לא ראינו, שיהודי ארתורקסי באשכנז יסביל יותר משנאת הנוצרים מיהודי רפורמי. אדרבה, את ההפך שמענו. הנוצרים דורשים שמד נמור והשמרת היהדות עד שלא ישאר זכר לה. היהודים בדורנו יודעים זאת כלם. הרפורם בזמן הזה הוא כשביל זה אנחרוניזמום נחמלה ומנוחכה. וכלל זאת נומים עתה היהודים לרפורם יותר מבתחלה. והנה אות על זה: במיעצה הקהלה בעירנו יושבים יהודי רפורם ויהודים אוחים כיהדות הישנה. והנה נוסד פה ועד, להוציא לאור ספר זכרון ספרותי לכבוד המלא מאה שנה ללדת הרב החכם אביר המתקנים ד' אברהם גינר. הפרנסים הרפורמיים הנישו בקשה לתמוך בידי הועד בכסף. והנה מצאו הפרנסים הארתורקסים את עצמם נעלבים, שלא חתמו גם אותם תחת הכקשה. מי זה יתכן בחוץ לארץ את רוח היהודים ה"ארתורקסים" האלה? הם ערערו על פגיעה בכבודם ורצונם נעשה, גם שמוהם נחתמו תחת הבקשה, לדומם את המתקן ומכמל הש"ע אברהם גינר. הנהפלא איפא על ועד ציוני באשכנז, שאינו מוצא כל עול במעל הארגן הציוני? אנשים פשוטים כסוהם אינם יכולים להיות שונים מבני גילם פה. ובזה נוכל לסלוח להם, וההחלטה האחרונה הנ"ל הכפר עליהם.

היהודים באשכנז הרנישו עלכון מפקודת הנהגת הצבא בקולונל, שלא יקבלו עוד בשביל הצבא בשר משחיטה יהודית, כי השחיטה היא צער כעלי חיים. "אגודת המגנים בעד עניני היהודים החרדים" פנתה אל ממשלת המדינה, לקבול לפניו על עלכון הדת היהודית: שר המדינה ענה, כי חלילה לו לפנוע בכבוד היהדות. מצביא הצבא בטל מיד את הפקודה. ממשלת באידן נעתרה לבקשת הסוחרים היהודים, שלא לרשום בתעודת-מסע של יהודים הנוסעים לרוסיא, כי הם יהודים. בנוסח התעודה אין חיוב לרשום את מהות דת הנוסע, אך ממשלת אשכנז עשתה בזה רק חטיבה להפוליציא הרוסית, למען לא תכשל חס ושלום בנוסע יהודי, שהבניסה לרוסיא אסורה לו. עתה בטלה עכ"פ ממשלת באידן את החסד הזה. א. איילבריס.

מכתב מהולנדה.

אמשטרדם. אשר נדרתי אשלמה, לערוך לקוראי "המצפה", באשר אתאזרח מעט פה, תמונה בהירה כפי האפשר מן היהדות בארץ הזאת, אשר רק לעתים

רחוקות מאד ישמעי אחינו בשאר הארצות דבר על-אדותיה.

כנסר אחינו בארץ הזאת במאה אלף, מחציתם, יותר מחמשים אלף, דרים באמשטרדם, אשר בה מצאו פלימי המדרות מספרד ומפרמיניל מקלט. מעודי היה נפלא בעיני, כי השכט היהודי הזה בודר כל כך ובמעט נבדל מכל היהודים. בעתונים יהודים המצאו מקרים ומעשים מאחיני במרוקא, בפ"ס, באוסטרליא, בסיביר, בארגנטינה ובשאר הארצות הרחוקות, אבל לא מהיהודים בהולנד, אשר בלב אירפה, על הנכול בין אשכנז, צרפה ואנגליא והלא ידענו כלנו, כי הם יהודים נאמנים, מחויקים במסורת אבות, היו וישנם עוד בהולנד גם יהודים גדולים, אשר כל ישראל מהפארים בהם ומדוע הם מתרחקים כל כך? מדוע נפרדו האחים האלה ממנו ואינם משהתפים במאומה בכל הנעשה בתוכנו? החידה הזאת נפתרה לי באשר הברתי את האנשים ואת מיכס היטב. שתי סבות לדבר הזה: א) טבע ההולנדים ככלל לחיות רק לעצמם ולכלי התערב במאומה בפולטיקה של העולם הגדול. ההולנדי, גם הנוצרי, חי כמו בעולם בפני עצמו. ארצו הקטנה היא בעיניו כחלק הבל מיוחד. אין בהולנד נוף בעל מחזה נפלא כמו בשווייץ, אשר ימשוך אליו תירים, הנוסעים לההענג על פלאי תבל. אין בארץ הזאת גם אוניוורסיטה מהיללה כל כך כמו באנגליא. לכן אין שום כח מושך להולנד ואין ההולנדי מעורב בין הבריות. לזה עזר גם טבעו הפלגמטית של ההולנדי, אינו מתהלך בגדולות, אינו חפץ להורות דרך, אין לו גם תאוה שידברו על-אדותיו. האנשים שלווים ושקטים, שוקטים על שמיהם, עושים ואיבילים ומתענגים והכל בפני עצמם ואין לזר חלק אתם. ובהיות היהודי מטבעו מסוגל לקבל בכל מקום מנהגי התושבים עד שיהיו לו למכע שני, על בן גם אחינו פה הם "שכט לכרד ישכון ובישראל לא יתחשב". הסבה השניה היא הלשון. היהודים פה מדברים כמעט כלם בלשון עם הארץ. ומפני שאין הולנד נכנעת לשום עם גדול וגם המסחר עם עמי אירפה לא רב הוא, אין ההולנדים זקוקים הרבה ללשונות אחרות וגם היהודים בן. ובהיות ההולנדים עם קמן ואין שום אדם בעולם צריך ורוצה לדעת את שפתם, ע"כ כרותים ההולנדים מכל העולם. וגם היהודים בן. אינם קוראים עתוני היהודים בלשונות אחרות וגם היהודים בארצות אחרות אינם קוראים עתונייהם הנדפסים בשפת המדינה ואין להם דבר עם אחיהם.

וככל זאת מצאתי לתמהוני, כי אין אחינו פה מהבוללים כלל כמובן ההתבוללות שבאשכנז, צרפה, פולן ואונגרי. וזה באמת פלא. הכלל "וישמן ישרון ויבעט" לא נתקים פה. ככלל אינם מרגישים שום רחיה ולחץ, לא חמרי ולא רוחני ואינם מתבוללים! זה בא מן המצב הפוליטי בארץ הזאת. אין פה קנאה לאומית, כי אין בהולנד שום עם אחר כמו באשכנז ובפולן ובאונגרי. ע"כ הקנאה הלאומית, השוביניסמוס, לא נודעה כלל. ואחרי שאין דורש מן היהודים בטול עצמותם ואין מתקנא בהם, נשאר חפץ הקיום בשלמות ואינם מכמלים את עצמם. בזה מצאתי סגנונה ליהודי פולן, אשכנז ואונגרי, הנוטים להתבוללות ולכטול. אלו היה שם מצב פוליטי חפשי באמת, בלי קנאה ותחרות לאומית, או גם שם היו היהודים שומרים כבודם ולא היו מתכחשים לעמם.

איך אין כל שמץ קנאה ביהודים ראיתי פה מכמה מחוזות החיים. ידוע שיגיעו יהודים בהולנד גם למעלה מניסטרם (גם עתה ישנו מניסטר יהודי) וליתר המשרות הרמות. אבל גם למשרות שפלות, שקשה לפעמים ליהודי המזרח להגיע להן יותר מאשר למשרות דמות, יגיעו יהודים, בלי מעצור. מצאתי פה שומרים יהודים לרוב, מנהלי מסעות ומרכבות אלקטריות וכדומה. עובדא היא, שלחצר המלכה המושלת קונים דוקא בשר בשר באיטליא יהודי ובאשר הוא סגור בשבת, לוקחים תמיד את הבשר לשבת אל בית המלכה בערב שבת. האפשר זה בארץ אחרת? אות על ידיעת עצמם של היהודים פה אתן

להקוראים במקרה הזה, שקרה פה לפני שבועות אחרים. בעיר קסנה, מידלהאמים שמה, ישנה קהלה יהודית בת שלשת אלפי נפש. שמה בא חבל משחקים של תיאטר מעיר הבריה, להציג את הדרמה "שאלוק" של שקספיר. המשחק, שהציג את שאלוק עצמו, היה במקרה יהודי. המקרה הזה עשה את כל העיר במרקחה. היהבן? הם רוצים להציג יהודי אכזרי מלוח כרביה, הפושט עור הנופלים בידו ויהודי כינר התרצה לזה, להעלות חמה בקרב העם על היהודי! היהודים התאספו והחליטו להמיל חרם על הדרמה ההיא וכן היה, שום יהודי לא הלך אל התיאטר והמשחקים היו מיכריחים להציג דרמות אחרות. היקרה בואת גם בוויין או בלכוב או בווארשא? ובאמת ננו יהודים "לאומיים" בחוץ לארץ את מעשה ההולנדים האנטי-לאומיים. ישראל זנגביל, ראש מפלגה לאומית, קם בחמתו ודבר קשות בעתון אנגלי כללי את ה"קנאים" היהודים במירלהאמים ופסק, כי האיכות היתה היא חפשיית ואין בה קנאה וישנאה ובאר סברתו זאת באותם הטעמים, שהכשריו בהם קצת ציוני רוסיא גם מאמרי מיסיונרות בעתונים ציונים בשם "הספרות" וכמו שעושים סופרינו הלאומיים ברוסיא ספורי נאוף נסים ומאוסים לספרות. רק בכדי לקים מצות חקוי מעשי זרים. ויהודי הולנד ההריומים לא זכו להבין את החקירה העמיקה הזאת. הם יודעים שהדרמה "שאלוק" נרמה שנאה לישראל בכל הארצות יותר מכל ספרי האנטי-שימים שבעולם. כי העמים הרואים אותה מוצגת על הבמה רואים בשאלוק סמל נאמן של היהדות, ומדמיים כמארקם אבי הסוציאליזם, כי אלהי היהודים הוא הבסף ויותר אין להם בעולמם.

אבל בכל ידיעת עצמם של יהודי הולנד עוים רחוקים מהרעיון הלאומי ומשפנו עבר; אין פה קוראים עברים. מעם תדבר הוא לא כל כך האחזה בנושונה, כי אם המחשבה הקרה ביותר של התילנרי. אינו מוכשר לעולם להתלהב, הרגש לקוי פה מאד, כי הריאיות פה היא קיצונית ורוחה בל סנימינמליות. שים הנועה חדשה אינה יכולה לתפוש פה מקום. הנה למשל הרפורם. בעת הנועה הרפורם בכל הארצות הסמיכות רצו גם פה אנשים אחדים ליסד חברת רפורם עם היכר מתוקן כמו באשכנז. בי לא כל היהודים פה הם חרדים על דת, ישנם גם חפשים. אבל החפש פה אינו תולדת החקירה וההשכלה, גם הנועה ההשכלה לא הניעה הלום, כי-אם תולדת ההתרשלות. אין פה עכרין להכעים, כי-אם לתיאבון מתוך גסיה הרוח. כאשר התאספו פה החפשים ליסד רפורם, מען אחד כפשיטות הולנדית: מה תעשו? התבטלו יום טוב שני של גלויות? הלא או נהיה זקוקים לשמור עכ"פ יום אחד ועתה פטירים אנו משני הימים. וכן כשבת; התרחו את השבת ליום א' ? הלא נהיה מיכריחים לשמרו ועתה אנו מחללים שניהם. ובזה נתפרדה החכילה.

מחרוב ומרחוק.

שונות. הוצאת נפס מגליציא לחול התרכתה בשנה הזאת. מן יאנואר עד סוף מאי הוצאו 6.260 מיליוני ככר מטריות נפס, 2.89 מיליונים יותר מכשנה שעברה. ביחוד גדלה הוצאה לאשכנז ולאנגליא. — בווארדיין הגדולה באונגרי היו באספת אכרים מהקומות בין אכרים וסוציאליים. רבים נפצעו. — הרצעץ פוינגט, שהפליא לפני שתי שנים את העולם בערמתו, שהתחפש כהופטמן אשכנזי ולקח בעזרת אנשי צבא את ראש האזרחים ואת נזכר סופת העיר בקפניס אצל ברלין בשני וגזל את הכסף, חונן מאת הסיסר ווילהלם ויצא לחפשי מבת כלאו. רבים התנדכו לתת לו מתנות והוא עתה עשיר. — הכריב מושל מצרים אנאם השני יצא פתאם מפארלסכאד, שהתרפא שם, ע"פ שמועה ששמע, כי גם במצרים מכינים התקוממות ליסד סונסמיטוציא. — סארל סלך רומניא חולה ונוטה למות. — עתון ספריומי ברוסיא פרסם עצה טובה לממשלה איך להשמיד את היהודים — לסרס את כל הזכרים. שרא יולידו. — בעיר ספרינפילד אצל ישקאנא באמריקה

היה פגרום גורא בכל פרטיו, שעשו יושבי העיר הלכנים כשבניהם השחורים. כיושי אחד אנם אישה לכנה. ובארמיה כל הכוישים ערכים בעד עון אחד מהם. הלכנים התנפלו על רחוב הכוישים, נהקום בהם ככלי נשק. כאשר עמדו הכוישים על נפשם והרגו שנים ממביהם סמה מלחמה משה יצבה נהרגו עשרות נפשות ונפעזו כמאה. כתי הכוישים הוצתו כאש והונס נכו. גם נשים וילדים לא מצאו חנינה. — בצרפת הצליחו לדבר ממגדל עפר ע"י מלפון בלי סוי כרוז עד מרחק 6" קילומטר. כאיטליא הצליחו לשמוע ממרחק ישישים קילומטר. — ממשלת אנגליא לוסחת הלואה בארצה סך 2500 מיליוני כתר. להרכות את אניות המלחמה, יען כי מספר אניות אשכנז דומה במעט למספר אניות אנגליא ולאנגליא יש מסורה שאניות מלחמה צריכות לעמוד נגד אניות שתי ממלכות גדולות. — תנועת המרידה בפרס רבתה עקב המהפכה בטורקיא המלך התעיצת ויעד בחירות חדשות. וחיל טורקיא עם הקורדים מוסיפים ללכוד נפות במערב פרס ולספחם לטורקיא ולגבות מס.

יהודים עובדי אדמה בפולין. היהודים בפולין הרוסית התחילו בשנים האחרונות לעסוק בנטיעות גנים. ענף הפרנסה הזה התפתח הרבה עד שרוב המוציאים ידס מפולין לאישכנז וגם לערי פולין הם יהודים וגם האכרים קונים מדיהם מיני ירס. גני היהודים התפתחו ביחוד בפלכי סובלסי, לומזא, סיערליץ ופלוצק. כאשר ראו היהודים ברכה בצמל ידיהם מתרכים המתחרים וגם בפלכים אחרים יחברו יהודים או יקנו חלקות אדמה וישעו גנים. ביחוד הם עוסקים בנטיעת משואים, ברוב ופסת. ראויה המלאכה הזאת להיות למופת גם לאחינו בגליציא. אבל התנאי הראשון הוא, שלא ידמו אחינו המיוחסים, שירי יעקב לא נבראו לעסוק בנטיעות וצריך לשכור פועל גברי. אם יבטחו נידים זרות לא יראו ברכה. העקר בעבודת האדמה הוא שיעסוק העובד בעצמו ולא יהיה מביט מרחוק ומפקד פקודות.

יהודים בצבא טורקיא. חרדה גדולה חררו היהודים כירושלם לשמועה שנשמעה. כי מעתה תחת השיטה החדשה במלובה, יהיו גם היהודים חיכים בעבודת הצבא. כמו באירפה. עד כה רק מחמדים עבדו בצבא טורקיא. ונוצרים ויהודים שלמו רק מס הצבא.

מעשה בנבירה רותשילד. אחת מן הנבירות לבית רותשילד בפאריז הבינה משתה-ציד לאצילים לכבוד אציל רוסי, שהתארח בפאריז. בשלחה מכתבי-הזמנה לעשירי היהודים, השיכו רבים את פניה בתואנות שונות. הנבירה תמה ודרשה על סכת הדבר. אז נודע לה, כי האציל הרוסי, שהיא חרדה בשכילו את החרדה הזאת וטרחת במעודה, הוא אחד מראשי המאות השחורות, עושי הפגרומות ויהודים לא יוכלו לשבת אתו על שלחן אחד. הנבירה היתה בצרה גדולה והלכה אל מכירה ראש הפוליציא לאפיין. לירוש ממנו עצה. הוא הכטיח לה, כי בעוד חמש שעות יצא האציל הרוסי מפאריז ותפטר מנשפיהחשק, שהושם לה לחרדה. וכן היה. לאפיין שלח להגיד להאורה, כי מתנכלים על נפשו וסכנה לו להתעכב פה. מיד בא האציל הרוסי אל הכאורנה רותשילד להצטרף כי לא יוכל לבא, כי מכרח הוא לשוב מיד לרוסיא.

הבחירות בטורקיא והיהודים. ככל ערי א"י היו אספות ומשטות לכבוד הסונסטימוציא. טורקים, ערכים, יהודים ונוצרים השתתפו יחד ביטמחה הזאת. כנליל ירושלים יבחרו שלשה צירים. היהודים נושאים ונותנים עם המחמדים, שיבחרו מן המחמדים שני צירים ומן היהודים ציר אחד. ככל א"י יבחרו י"ב צירים. הפחה מירושלים הודיע את הממשלה, שיוכל לפעול, כי יבחרו כא"י צירים לפי חפץ הממשלה וקבל מענה, שאיין לממשלה להתערב בבחירות. האזרחים יבחרו כרצונם. (כמו בגליציא).

י"ט"א. בראשית חודש הזה הקהיל ישראל זנביל כנדרון אספה יהודית גדולה, לעשות תעמולה בעד רעינו, ליסד מדינה יהודית באפריקה. הבל זכרו, כי כימי החרף הכטיח זנביל בפירושו, כי עוד בשנה הזאת תוסד המדינה וקוו, כי באספה הזאת יגלה ע"פ את מקומה ויבשר בשורה טובה על הצלחתו הפוליטית. אבל לא מנה וקא מפקתה. כדרשתו הארוכה מאד הכריח רק דעת השומעים בהלצות על הציונים ועל מצב היהודים במזרח

ובפי הנראה לא צעד גם פסיעה אחת הלאה. תורים יצאו לתור את המדינה הנעלמה באפריקה. חשבון המזמרים והגרים. לפי חשבון סופר א' ב. יודישע צייטונג ע"פ ספרי המטריקל היהודים בוויין יצאו בוויין נפשות מכלל היהודים כישש השנים האחרונות 3809 ונתגירו 672 נפש. וזה החשבון:

בשנת 1902	יצאו	646	נפשו,	ונתגירו	98	נפש,
" 1903	"	638	"	"	105	"
" 1904	"	623	"	"	111	"
" 1905	"	607	"	"	107	"
" 1906	"	692	"	"	117	"
" 1907	"	603	"	"	134	"

מזה נראה, שהממירים דתם היהודית הלכו ונתמעטו והגרים הלכו ונתרבו. לזה עזרו פרסום שמות המומרים בעתוני היהודים בוויין והתחזקות ידיעת עצמם של היהודים. הרוצה להתחתן בנכרים אינו נמשך עוד תמיד אחרי דת הנכרי, אלא מושך לפעמים את הנכרי אליו. ודעמת זה המירו כחמש שנים (מן 1897 עד 1902) כלכוב רק 157 יהודים את דתם ובקראקא 191. ויש לדעת, כי הנפשות האלה אינן ילידות העדים, כי אם על פי רוב הנערות הגנוביות ע"י אכרים ככפרים בגליציא וכרוסיא מיבאות לבתי הנזירות להמיר דתן שלא כרצונן. בוויין יש מומר אחד בין ר"ם יהודים ובגליציא מומר אחד בין אלף. — התמותה בין יהודי גליציא היא י"ט נפש מאלף בשנה ובנוצרים כ"ז מאלף.

עולי גולה. העתון הרוסי "ראסוויעט" מודיע, כי היהודים העולים מארצות הגולה לאי הולכים ומתרכים עתה. ככל שכנע מביאות ספינות רוסיות אל חוף יפו חמשים או ששים יהודים. אניה אחת הביאה מאה ובהם ארבעים מיהודי ההרים בקאוקס. הם מספרים, כי עשרים אלף מאחייהם מתכוננים לעלות לא"י. היהודים ההם מצטינים ככה גופם וככישורנם לכל עבודה.

עיני רשעים תכרינה. למרות עיני האנטישמים בצרפת, שבכשו לעשות ממקרה האפיציר הבוגד היהודי אולמא מקרה דרייפוס שני, לפסול יהודים לצבא. הנה השפעתם נפסדה לגמרה עתה. אפיצירים יהודים רבים נתעלו עתה וקצתם זכו לאותות כבוד רמים של לגיון הכבוד ובתוכם אחי הסופר הציוני הירוע כרנר לור.

והר בשפת צרפת. הוצאת הספרים. לאפומא זיריא בפאריז מוציא לאור את ספר הזהר בתרגום צרפתי. עד עתה יצאו לאור שני כרכים. המכילים ספר בראשית. ממציא יהודי. יהודי עני מגליציא בוויין ושמו אבא גלדפד המציא תפון לעלות הטרומואי, שלא יפול אדם, שהן פוגעות בדרכן. כאשר תפגע העגלה באדם תתפשהו כשהוא עומד ותעבירהו עמה. הוא כבר השיג זכות פטנט להמצאתו כאוסטריא ובאשכנז.

אתרוני א". הגיעה עת שוק האתרונים. על אחינו חובכי הישוב בא"י להזהיר את סוחרי האתרונים בעדיהם, להבין רק אתרוני א"י ושלא יביאו כלל מאתרוני היונים. אבל גם באתרוני א"י יש להבחין. כי כבר נהגו הסוחרים כטרעעס להפריד מאתרוני יון את המכוערים וחסרי הפטום ולמכרם כתור אתרוני א"י ומזה יש להזהר. בגליציא קבלו מר ליב קארעץ כרוסטישיצה ושותפיו על עצמם את מסחר אתרוני א"י מגני יהודים וכל הסוחרים, הרוצים בפרי א"י אמתיים. יפנו רק אכיהם וכל האחרים רק בשקר נקרא שם א"י עדיהם. כי הם אתרוני יון מוסכי שם או אתרונים ערכים מורכבים.

פגרום חדש שנתעכב. כיום ה' יעזכר בא לסיוב איש מארסה לבוש בגדים משונים וצלב על לכו ופכין סביבו המון רב ודרש מהם, לעשות פגרום, להשמיד את היהודים וכטהר את העיר הקדושה ממחריבי רוסיא. פחד מות נפל על היהודים, אך מיד באו שוטרים ולקחו את הפטריוט אל המשמר והיהודים דמו, כי כבר ננאלו. אך כא כן היה. אחרי שעה נהרו מכד הרחובות אנשים לבושי מעילי תבלת וכל הפוגע ביהודי הבהו במקלות ובשוטים. מן העגלות כחוצות סחבו את היהודים לאדן והבוס. היהודים ראו פגרום חדש והתחילו להתחבא בעקיות ובמרתפים ולנעול את החניות. כאשר נודע הדבר לשר השוטרים שלח מחנה שוטרים מווינים ופרשים והפיצו את ההמון והעיר שסטה.

חרב פיפיות. בקראסנא אולסקי בנוסוכינא היתה אספת אכרים רומנים לתכלית פגדת הפגרום של הנוצרים-סוציאליים ולהלחם ביהודים. האכרים סברו וככלו. אבל קרה פה כמו ברומניא עצמה. בטרם קימו את הפגרום נגד היהודים עשו נקמה בלוחציהם הנוצרים. קיטתם נהפכה נגד המסיתים עצמם. ישלש מאות אכרים יצאו מווינים ככל כלי השחתה אל יערו של הכאורן סמירטשא וצינו חלק גדול של היער לקחתו לעצמם. שר המחוז ושוטרים התיצבו נגדם וקא יכלו להם. עד שהכטיח השר בדכרים רבים, כי ישתדל לעשות רצונם כדון.

הטורקים הצעירים והיהודים. "הזמן" מפרסם שיחה, שהיתה לסופרו עם אחד ממנהלי הטורקים הצעירים ד"ר אחמד רווא. הוא אמר, כי פתרון לשאלות היהודים, כמו לשאלת הארמנים יובל לתת רק הפרלמנט הטורקי. הטורקים רוצים בשלמות הממלכה הטורקית ולא יתנו לפרוע מדינה מזנה. הסופר השיב לו, כי היהודים אינם רוצים לקרוע מדינה מטורקיא ולעשותה לממלכה בפני עצמה כבולגריא, הם רוצים רק אוטונומיה יהודית בא"י בתוך הממלכה הטורקית. על השאלה הזאת, ענה ד"ר רווא, אנו מבישים מנקדת-מצב אחר. אם יהיו הערכים הרוב בארץ אז נחננד לאוטונומיה יהודית, כי זה יהיה עול. אבל אם יהיו היהודים הרוב לא נוכל להתנגד. כאשר יהיו היהודים הרוב בפלשתינה אז ממילא יהיו המוסדים דחכרתים והנהגת המסומות ביד היהודים וזה יהיה כאוטונומיה. על השאלה אם יתנו הטורקים את היהודים לעלות לא"י, ענה הטורקי: אנחנו לא נחוסק חקים לעצור בעד עליית היהודים. הננו רואים ביהודים אחים. אבל כאמור השאלה תובא אל הפרלמנט, אשר ישבו בו גם יהודים ואני כטיח שהפרלמנט יזיחם בחבה ליהודים.

יבול האדמה בא"י. השנה היא שנת כרבה בא"י לתבואה. כמושבות יהודה הוציאה האדמה כ"ה שערים, כנליל כ"ה יערים ובמצת מזומות מ'. ולעמת זה דא עלו הענבים יפה. זו השנה השלישית שאין ברכה בנפן. בעד הגנה על יהודים. עורכי הדין הרוסים ספאריאטין והילרזון, שהיו כאיכה היהודים במשפט הפגרום הביאקיסטופי, יעמדו לדין של ענשים על פנעם בכבוד הקטיגור והשופט כאמרס, שהם נושאי פנים ולא לאמת יוציאו דינם.

נוצרים בעד יהודים. הדינים באמטרחן אשר על שפת הים הכספי כרוסיא הנישו אל המניסטרוים כתב כמשה, להרשות לסוחרים יהודים לבא שמה, כי הם מביאים תועלת רבה למסחר הדגים. דואר עברי בירושלם. למען הקל על המהל, דבל יצטרכו לכתת רגליהם מחוץ לעיר אל הדואר, הופסד מטעם הדואר האוסטרי כירושלם אחד מפקידיה. מר מאיר המבורגער, לשכת יום שעות אחדות כחרר מיוחד בשכונת כתי האונגרים, לקבל מלכד מכתבים פשוטים גם מכתבי אחריות ושאר מיני משלוח כטוחים, ייתן להשולחים קבלות (רעצעפים) הנדפסות בוויין בעברית אשכנזית וצרפתית.

עושה עושר לא במשפט. כ"יודישע צייטונג" נתפרסם מכתב מנבוודויץ עדיאדות מעשה ארינת השכבות של שערות, שהנהיגה שם החברה לעזרת עניי גליציא. השכבות יובאו אל סוחרים בוויין, המשלמים כעדן מחיר קבוע בעד המלאכה. החברה מנתה את ראש הקהל מר סאיר פליקנט. שהוא גם מנהל כיהים של מוסד הכרון הירש, להמציא לנערות האורנות את החמר למלאכה ולשלם להן את המחיר, שקבעו הסוחרים. וכעד זה הוא מסבל שבר קבוע. כפי שמכטיח הכותב שלם הסוכן ההוא לנערות שלשים עד ארבעים אחוזים פחות מאשר סבל מן הסוחר. וכאופן הזה עשש את הפועלות, שמספרן ר"ג, לערד מאה אלף כתר כשמונה שנים. ונוסף לזה צעד אותן במענות ובתכיעות קשות. האחריות על זה הננו מניחים לעתון ההוא ולמודיעים אותו. אם אמת הדבר אין די מלים להתמרמר על העשק הזה.

בחדר, פייביש: איזה כרבה אומרים על ברק? — פנהס: מוציא. — פייביש: מנין? — פנהס: דכתיב, כרקים למטר עשה מוציא. — פייביש: ועל כשמים? — פנהס: שהכל. — פייביש: מנין לך? — פנהס: דכתיב, "שהקול יפה לבשמים". א. ש. ל.

Cur- u. Tafeltrauben

täglich frisch vom Stock, feinste Edelsorte 5 kg, franco K. 3.50.

L. Altneu, Versecz 15 Ung.

In Ung. Brod, Mähren werden an der privaten 3-klassigen

deutschen Mädchenschule jüdische Schülerinnen aufgenommen, welche das 10. Lebensjahr zurückgelegt und eine 4-klassige Volksschule absolvirt haben.

Die Mädchen erhalten ausser dem Unterrichte in Bürgerschulgegenständen noch französischen Unterricht, nebst dem einen intensiven Religionsunterricht, welcher unter der bewährten Leitung Sr. Ehrw. H. Rabbiner Dr. Jung steht.

Verlässliche Pensionen, mit sittlich religiöser Erziehung, zn mässigen Preisen. Gesunde Lage der Stadt. Schulbeginn 15. September 1908. Auskünfte erteilt der Vorsteher der Israel. Kultusgemeinde in Ung. Brod.

M. H. Brammer Kultusvorsteher.

עם איזט רף

איינ פארטיע

פאן צירקא 400 היטע צו פערקויפן 40 העלער פער שטיק, שווארצע אונד פערבינע, עם איזט דערניטער היטע, ווערנע האפן נעקאסטע 80 גולדען דאס דוטצענד, די אדרעסע איזט:

קראקיי, רינגפלאץ נומר 12 הירשענצווייג, עפשטיינס הויז.

הספר

נגינה וכליזמר במקרא

מאת דר שלמה רובין

נמצא לקנות במחיר 40 הלר אצל המו"ס א. פויסמא וצאל פ. ה. וועטשטיין שפיטאלמאסע 20.

מעטה משובח

J. B. RAPAPORT

Dąbrowa bei Tarnów

GROSSMETHBRAUEREI

Gegründet im Jahre 1878.

עמפפיעלט זיינע אללגעמיין געריהם-מע ערצייגונג אין פערשיעדענען סארטען, א. צ. : ראטהען, ווייסען, דאפפעלמעטה, קאפאוויץ, מאלניאק, ווישניאק, ארטער בוטעלען-מעטה, אללא מאלאנא צו ביליגען פרייען; פערנער: גיענענוואקס און שלאדער-האניג פיר קאלאניאלווארענהאנדלונג-גען. — פיר רעלע בעדיענונג אונד פאללסטע צופריעדענהייט ווירד גאר אנטימט.

אדם ובהמה

כולל קורות מצב האדם לעומת בעלי חיים לפי הדת והפילוסופיה והדן והמבט. מאת ד"ר שלמה רובין. תרס"ח. מחירו 40 הלר ומו"ס הנחה הגונה. לפנות אל המו"ל פ. ה. וועטשטיין קראקא שפיטאל-מאסע 20 או אל המו"ס א. פויסמ קראקא.

Dr. SALAMON RUBIN

Sein Leben und seine Schriften. von J. Stern.

מחירו בטר אחד ולמו"ס הנחה הגונה. למכירה אצל פ. ה. וועטשטיין בקראקא שפיטאלמאסע 20.

אתרוגים.

מאגודה "פרי עץ הדר" מבעלי גנות האתרוגים הכשרים היחידים במושבות יהודה, כהכשר הרב הגאון הצדיק וכו' וכו' בש"ת מו"ה אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א ראב"ד ק"י פו"ת, ובהעדות הבר"צ בירושלים ת"ו, שהם אך הם — ולא זולתם — כשרים ונשמרים מחשש הרבכה; קניתי אני עם עוד ארבעה שותפים במספר רב, בער כל ארץ גליציה ובוקובינא; לא נשלחם לשום איש בקומיסאן, רק בכסף קדימה, והשאר כנאכנאהמע; והקונה אצלנו למסחר ישיג מאתנו הנחה הגונה מהמחיר הקצוב של האגודה הנ"ל, וגם את הממבר היחירי בעירו; גם נשרת את כל קונינו בלולבים והדרים עצהיו"ט, כפי המחיר היומי שיהיה בטריעסט. — מחצי אלול ואילך נפתח אי"ה חנות פתוחה בלבוב, ואז נודיע בעתונים את כתיבתנו לשם, ילע"ע בבקשה לפנות אל:

יהודא ליבש קארעטיץ.

Leib Koretz. Ropczyce (Galizien).

ERSTES SPECIAL-HAUS von ECHTEN

GRAMOPHONE-PHONOGRAPHE

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgate 71.

רעיוגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העברעאישען לאטמען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט די מארקע „שרייבענדער ענגעל" זאממט 10 פלאטטען נור 35 פלארין. ניעמאנד זאל דיענע בעסטע געלעגענהייט פערדיימען.

פרייוקוראטע עט הויפטפערצייכניסע אויף פער-לאנגען גראמאס אונד פראנקא.

לעמבערנער

יודישער פאלקס-האלענדער

(פיערצעהנטער יאהרגאנג)

רעדיגירט פון גרשם באדער

איז שוין ערשינען און ענטהאלט, חוץ דעם לוח און זעהר א רייכען אינפארמאציען מיטל, פאלגענדע ליטערארישע ארבייטען:

- א. ג. ב.: פארטיישע בעטהעטיגונג אין גלות. (ב) י. ל. פריץ: דער שמראהל (מעשה/ליד). (ג) א. ג.: מעארדע און פראקטיק פון קאלאניאציאן.
- ד. ג. באדער: א קרבן פון יודישען פאנאמיזמוס (אברהם קאהן). (ה) י. פערנהאף: די ערשטע ליעבע פון אדם'ס א זון. (ו) ל. יפה: א וועלט מיט שעהנקייט (געדיכט). (ז) מאקס נאָרדוי: פיער יאהר נאך הערצל (מיט זעקס פאָטאָגראפיען). (ח) ג. ב.: אייגענע חשבונות (וועגען „מאנבלאט" און זיין געשיכטע). (ט) ראובן פֿאָהן: דערווייטערט (א בילד פונ'ם קראים-לעבען אין האלימש)
- י. י. סלאָניס: אין דער נאכט (געדיכט). (יא) ג. באדער: די ערשטע יודישע שולען אין גאליציע. (יב) משה פֿערנהאף: צעשלאגענע געדאנקען. (יג) ש. י. אימבער: שאַטען-מענץ (געדיכט). (יד) ג. באדער: די טראַגיק פון א צע-ריסענער נשמה. (טו) מ. וואנדערווילד: „דער מבול" (קריטיק). (טז) יהואש: נישט דער איינציגער (געדיכט). (יז) ג. ב.: ארבייט און מלחמה. (יח) ד. קלינג-האַפער: די טיפלישע מאכט (דראַמאטישע סצענע). (יט) ל. ברובאָוויטש: משה אין דער מדבר (געדיכט) (ב) ג. ב.: דער פֿילאָזאָף פֿינ'ס קאפּעהויז (סילוועטע). (כא) ב. מ.: דוד וואָלפּאָהן (מיט פֿאָטאָגראפיע). (כב) ש. י. אימבער: שווארצע ליעדער. (כג) י. פֿערנהאף: דער נשרף. (כד) ג. ב.: מיין „גנבה".

דער קאלענדער איז 200 זייטען שמארק און קאסטעט: 80 העלער. — 80 פֿ. — 90 באַני. — ברעפמארקען פון אלע לענדער ווערען אנגענומען. — בוכהענדלער אין פֿעראיינע בעקומען א גרויסען ראכאט. — בעשמעלונגען זענען צו ריכטען אן:

Gustaw Bader, Lwów, Słoneczna 27.

שעק-קאָנטאָ דער ק. פֿ. פֿאָסטשפארקאסע נומר 11.827.

פרימא נייע

ענגל. מאטיעס

פאסט-הערינגע

פערזענדע איך אין פאסט קארטי 5 ק"ג, צירקא 30 שטיק, א K. 4. — פראנקא יעדער סמא-ציאן געגען נאכנאהמע דעם בע-טראגעס.

ביי גרעסערען בעשמעלונגען ערזובע שפעציעל-פֿאַפּערט צו פערלאנגען.

Leopold Bertel

Hering-Export Krakau.

טיכטיגע פלאמאצאנענטשונגען ווערן.

כשרה זעלכווארען-פארק

A. Finkelstein, Lemberg,

Gołuchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה רעזיקאמעס: רי פאכריק איזט מיט רען מאדערנעסען בעהעלפען איינ-געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו. אונד ערצייגט

נור פרימא-ווארען.

די איינציגע וועלכע מיט הבשר הגאון רשכבה"ג ר' יצחק שמעלקעס האבד"ק לבוב פערזעהען איזט.

זרגון ולשון-עבר

(למי משניהם היתרון?)

הכן פרקיהספר: א) כובד הקי-הקדוק, ב) בדורות קרומים, ג) טבעיות לשון-עבר לפני זמן-המרקדקים, ד) מדוע חדלו היהודים לדבר עברית? ה) מעלה הזרגון וסגולתו הטבעית, ו) ההשכלה הברלינית, ההנגרותה להשפה היהודית, ז) המשבילים פעלו הרע על הסגנון העברי, ח) התפתחות הזרגון, ט) הזרגון לעמה לשון-עבר, י) הזרגון לא. יהיה לעולם שפתנו הלאמית, י"א) רק לשון-עבר היא שפתנו האמתית, י"ב) לשון-עבר היא שפה פשוטה וקלה, י"ג) סך-הכל.

מחיר הספר כתר אחד בכסף או במרקאות.

למו"ס רבט הגון.

להשיגו אצל המחבר:

M. J. HELGMANN

Podgórze-Krakau, Józefinska 24.

קאנקורוז

דיא אונטערצייבנעטע פֿערוואלטונג זוכט איינען חזן מיט איינעס יאהרעס-געהאלט פאן 1.200 קראנען אויסער געבענאיינקנאפטע, רייוועשפעזען ווערען נור דעמעיניגען פֿערגיטעט, וועלכער אויפֿ-גענאממען ווירד, כעווערכער וואלען זיך אן די פֿערצייבנעטע פֿערוואלטונג ווענדען

Die Verwaltung der Debora Wechslerischen-Synagoge

E. Verständig, Tarnów

שמריימל

בשבוע שעבר נגנב מבתי שמריימל של לעהנישע מויבעל, ששויו 230 כהרים. אולי יודמן למי לקנות כזה יואיל להודיעני בהחלה ושכרי לא יקופח. Leiser Zellner, Limanowa.

לתהון ספרים

בבית מסחרי הגדול במכרים

קונטרסים בודדים מכל השנים

דפוס ראם בוויילנא מכל מסכת אוכל למכור את עשרת הקונטרסים הראשונים, כל אחד מחזיק ר' דפוס. מחיר כל קונטרס עשרים העלער, מלבד הפארמא. כן יש לי בבית מסחרי הגדול כל מיני הספרים מכל הרפויסיס, הכל בכריכות טובות וחזקות למיניהם. קונים פרטים ומו"ס יפנו נא אלי בדרישותיהם ואמלא חפצם ער צד היותר מיב. גם נמצא אצלי ברוניע שאפלעדער בשביל כורכי ספרים, מחיר קיונים 6.50 כהרים.

Salamon Neuman, Buchhandlung Tarnów.

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכפיהרונג (אללע מעטארען). האנדעלסקארעספאג-רענן, רייטשע שפראכלעזערע, קויפמ. רעכנען, האנדעלס-א. ווכסערעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשרייבען, וועלטגעשיכטע, עספער אנטא-וועלטשפראכע, סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א.ו.וו. קאנן יעדערמאן אהגע בעאנדערע פארקענטיגטע אים ברעפליכען וועגע אונד אין קורצער צייט נרינדליך ערלערנען. — האנדאר מאססין. — ביי גלויביגשטער טיילנאמע אן 4 לעהר-פעכערן.

Stenographie gratis

אנדאגען נור געגען רעטורקארטע. פראסעקטע גראטיס. פראבעבריעפע א K 150 פראקא. יעדפליג גארבאטירט!

Erstes commerciales Unterrichts-Institut.

Abteilung für briefl. Unterricht

A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!

Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.

Meyers, Convers. Lexicon 20 "

Brockhaus " 17 "

Spamers, Jll. Weltgesch. II "

Brehms Tierleben II "

Leixner, Literaturgesch. 4 "

Kaufm. Bibliothek 5 "

Weltall und Menschheit 5 "

Allgem. Naturkunde 10 "

Sämtliche Klassiker (illustr.)

Gediegene Belletristik "

Alles in neuesten Auflagen, prachtvoll gebunden liefert gegen Monatsraten von K 5.— anwärts:

A. WEISSMANN Podgórze (Galizien).

אויף 5 לאזע

בלאז 8 טראגען 50 העלער

דיא מאנאטסראטע, אונד צוואר:

- 1) קאנווערטירטע אפלינאציען דער אונגארישען היפא-טעקען באנק-לאז.
- 2) קעניגין עליוזבעט לאזע.
- 1) אונגארישעם ראטעס קרייז-לאז.
- 1) דאמבו-לאז.

דיעזע לאזע זינד אין עסטרייך געשטאטעט אונד האבען

3 מיליאנען הויפטמערעפֿנור

דיעזעלבען זינד צו האבען געגען

36 מאנאטסראטען

שאן נאך איינזעניונג דער ערשטען

2 ראטען פֿאן 17 קראגען זענדען

וויר די סעריע אונד נומער דער

לאזע ענטהאלטענדען ראטען-לאז, אויף גרונד דעסען דער קויפער

אן אללען ציעהונגען דאס אללייניגע שפיעלרעכט געניעסט.

יעדערליך 14 ציעהונגען.

געכסטע ציעהונג שאן אס 25 אויגוסט. — בעשטעללונגען

זינד צו ריכטען אן די הויפטצענטראלע:

Fleissig Bankhaus, Budapest, Elisabethring 2.

מאן קאן אויך העברעאיש אונד זשארגאן שרייבען!

חברה-קומנדיטית "ברמל"

רוהטיין

הממכר היחיד מין והאנאה א"י מיקבי רוטשילד

המהוללים מאגדת הבורמים מראשון לציון.

יין וקאניאק "ברמל" המה המשובחים בין יינות וקאניאק א"י, ונוהיר את הקונים

לכל ישליו בירי המוכרים יין הנקרא יין א"י, העלולים רק להבאיש את המרקא

המהוללה של יין וקאניאק "ברמל", כי רבים המה, אשר לא ידעו להבריל בין יינות

"ברמל" ובין אלה היינות פחותי-הערך דמהקריים יינות א"י.

הפקקים והמנופים של בקבוקינו חרותים בשם "ברמל" וגם האתיקטים

נושאים עליהם שם "ברמל" ולמען השמר מזויף ידרוש כל איש בפירוש "יין ברמל

וקאניאק ברמל". רק היינות שלנו השיגו מדילות זהב על התערוכות פריז (1900)

ווין (1906) וכן רק היינות שלנו קבלו תעודות מהרופסורים: פוש, פריז,

וועדיגע ארעסה, פאוולעווסקי מלכוב ועוד, ולא היינות האחרים המכונים בשם

יין א"י. — אלה המכרויים על מערבם, כי יש להם המדילות והתעודות

הנ"ל ידמו באופן מגונה את הקהל. — לוחות המחיר נשלח לכל דורש. יינות

"ברמל" בבקבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראם ראיטאנא 7; מ. בראנ-

דינגער פלאג גאלוואוסקי 3. נהן באדענשטיין קאזימירזאווסקא 5; האטעל קאטץ

ראיטאנא; וולאריסלאוו קאזלאווסקי גראדעצקא 85; אליעזר סינאל קאזימי-

דאווסקא 20, בלם בלכוב; ב. מ. שמעגער, שמשאווינא.

זהירו מפני הרמאים!

זעהר וויכטיג.

ווער אויף איינען נעבענדרענעם,

טעגליך 25 קראגען

דורך דען פֿערקויף פֿאן געזעטצליך גע-

שטאטמטע לאזע רעפֿלקטירט, דער

שרייבע גלייך אום די פֿערטעטינג, אן:

M. Kern, Posada Olchowska

SANOK.

אויסנאהמע דער וועלט

זינד די יעצט אָכגעדריקטע

מהזורים

ביי וועלכע, שעהנסטע אויסשטאטונג,

הערליכסטער דרוק, פֿיינסטעם פאפיער,

ריכטיגסטע צוואמענשמעלונג, אלעס

פֿאלשטענדיג אויף זיין אָרט געטראָפֿען

איזט, אוי ווי עם זאָגען איינשטימונג די

אלע הסכמות פֿון רבנים גאונים מפורסמים

שליט"א, איזט יעדער פֿערפֿליכטעם

דיעזע מחזורים פֿארציציעהען, אונד ביים

איינקויף פֿון מחזורים ביי ס בוכהענדלער

אויסריקליך צו פֿערלאנגען נור די נייע

מחזורים מיט דער אונטערציכענעטע פֿירמא

אָדער דירעקט זיך צו ווענרען אן פֿער-

לענער:

OSIAS WILF, LEMBERG

Sonnengasse 27.

ערצינגט זינד: 1) מחזור מטה לוי, ב"ל,

מעשי אורג, אבודרהם, עברי דייטש, משלי

יעקב, קול יעקב, אמרי נועם, לקוטים

יקרים, דברי חכמים, 5 טיילע 6 קראגען.

2) דיגעלבען אָהנע מ"ל ב"ל מ"א אין

5 טיילע 5 קראגען.

3) דיגעלבען נור מיט מטה לוי, לקוטי

צבי אין 2 טיילע 2.10 קראגען.

— חוץ פֿאסט פֿארטאָ.

משוררים געזוכט.

איך זוכע פיר רי ימים טובים הבע"ל

איין גומען באסיסט אונד איין גומען

טענאריסט מיט גומען שטימען אונד גומ

נאָטען לעזען, אויך איין גומען סאפראן

מיט איין גומען אלטיסט זאָלען אביסעל

נאָטען לעזען. געהאלט פיר דיא גרויסע

משוררים צו 200 קראגען, פיר דיא

קליינע משוררים צו 100 קראגען.

אָפֿערטע צו ריכטען אן מינע אדרעכע:

Simon Deutsch, Oberkantor,

Oświęcim

לענסטענס ביז דעם 10 אויגוסט.

יין מובהר.

ערב לחיך שותויו, בשר לנפש הויפה ולנקיי

הרעה, כאשר יעידון ויגידון לכל דודשיהם

הנאב"ר דפה שליט"א, והה"צ החופ"ק

מ"ה שלום אליעזר האלברשטאם שליט"א

בן גאון ישראל סבא קדישא מרן מסאנדן

זצ"ל. גם

קור-טרויבען

לעת יבוכרו טובים למאכל ונחמדים למראה

יושגו במחיר הווה לכל נפש אצל הנרשם

מטה, המוכן להשיב לשואליו דבר דבור

על אפניו.

ישראל מאיר זווילע, בעל כרם.

Sole Israel M., Uj-Fehertó (Ung.)

Wyd.: Naffali Hof. S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukarnia S. L. Deutschera w Podgórzu